

אניני מתיקה

מלוקט מספר

'מתיקות התורה'

מוסד השכל ולקח טוב ואמרות חיוזק הגלמדים מתוך פרשיות התורה מלוקטים מפי סופרים וספרים בכתבם וכלשונם

פרשת ראה - שבת מברכין אלול - גליון לח

מרומנאב, ברכה זה הרב מוה' ישראל מקאזניץ, ברכה זה הרב מאפטא, וגו'.

ראה תפארת שלמה, כי תבוא, שבמשך ט"ז שנים היה הרה"ק מלובלין מודה בכל יום לה' ששלח לעולם נשמה גדולה וקדושה של הרה"ק מבארדיטשוב.

אם בא זמנו להסתלק מן העולם, מ"מ אפשר בזכות הרבים הנהנים ממנו ישאר בחיים

וְנִתֵּן לָךְ רַחֲמִים וְרַחֲמֶיךָ (יג, יח). הנה דבר שגורם אריכות ימים הוא 'גמילות חסד', דאפילו אם חטאו גרם או זמנו בא להסתלק מן העולם, מ"מ אפשר בזכות

שבת מברכין אלול - 'ראה' נוטריקון ראש חודש אלול היום אמר אדמו"ר הק' מסאדיגורא זי"ע, כי פרשת ראה קורין תמיד בשבת מברכין, או כשחל בו ר"ח אלול, וזהו נוטריקון של 'ראה' ראש חודש אלול היום, מפני שבשבת נכללו כל ההשפעות הק' של כל ששת ימי החול.

כתבי חסידים ראשונים, עמוד כו, אות עה

הצדיקים הם ברכה לעולם

רֵאָה אֲנִי נִתֵּן לְרַחֲמֶיךָ הַיּוֹם בְּרַחֲמֶיךָ (יא, כו). אמר לי איש אחד ששמע משם מוריני ורבינו מו"ה יעקב יצחק מלובלין שאמר בזה הלשון, ברכה זה הרב ר' מענדלי

עובדות וסיפורי צדיקים

החזון איש אמר, אני חי מגמילת טובות ליהודים

וְנִתֵּן לָךְ רַחֲמִים וְרַחֲמֶיךָ (יג, יח). יהודי הגיש לחזון איש פתקא ופדיון נפש והוא סירב לקבל את הכסף והיהודי שראה את הדלות השוררת בבית החזון איש שאלו ממה הרבי מתפרנס, אמר אני חי מגמילת טובות ליהודים. פאר הדור [חזון איש] חלק ב,

הגומל חסד נפשו מתעלית, ומסתייע לו בידיעת התורה

וְנִתֵּן לָךְ רַחֲמִים וְרַחֲמֶיךָ (יג, יח). מעשה ובא לחזון איש אברך מירושלים, שביקש לשאול עצה בנוגע לשידוך מסוים בשביל אחד מקרוביו, ובתוך הדברים הפליט מפיו, אמנם נענית להפצרות קרובי ובאתי לשאול, חסד הוא, אבל חס אנכי על השעות שאני מתבטל בשל כך מתורתי, הגיב החזון איש והשיבו מיניה וביה, חלילה, אין התורה בגדר חכמה רגילה, אלא עצמיות הנפש הישראלית, וכל הגומל חסד ליולתו נפשו מתעלית, נמצא אגב כך מסתייע גם בידיעת התורה. פאר הדור [חזון איש] חלק ד, עמוד ס

אם העשיר מתנהג בקמצנות כעני, והעני נוהג בפזרנות כעשיר, אולי יחליפו ביניהם

וְנִתֵּן לָךְ רַחֲמִים וְרַחֲמֶיךָ (יג, יח). עובדא הוה אצל הרה"ק השפאלער זי"ע, שביקש מחבורה של עשירים להקים קופת צדקה משותפת, כדי לסייע לנצרכים, פעם הבחין אחד העשירים, כי עני הנתמך ע"י הקופה, עשה כמנהג העשירים וקנה לעצמו מעיל יקר, עשיר זה היה אחד מאותם עשירים קמצנים, שליכם הקשוח לא נותן להם לתת צדקה, עכברא דשכיב אדינרי (סנהדרין כט, ב)

יתחזק בכל עוז ותעצומות למלאות חשק האחד המיוחד לתכלית דבר זה של משיח ה' שמו חיים

כִּי יִהְיֶה בְךָ אֶבְיֹן וְגו' בְּאַחַד שְׁעָרֶיךָ (טו, ז). על פי דבריהם ז"ל שאמרו בספר הזוהר (במדרש הנעלם זוהר חדש פרשת נח כג, ע"ד) וז"ל אי חדא קהילא או חדא כנישתא יתערון בתיובתא מיד אתי בן דוד, ע"כ. [אם קהילה אחת או בית כנסת אחד יתעוררו בתשובה מיד יבוא בן דוד].

ומעתה אביון, הוא תאב בדבר זה שהוא אחד שעריך, שזה יספיק למלאות תאוותו לבא ברינה, ואמרו בארצך, העיר מקום תאוותו היא 'ארץ הקדושה' אשר ה' אלהיך נותן לך, שהוא תאב מתי תפקד העיר היונה 'חמדת הלבבות'. ויצו ה' לכל איש ישראל שלא יאמץ את לבבו וגו', אלא יתחזק בכל עוז ותעצומות למלאות חשק האחד המיוחד, כי באמצעות מעשה בני אדם, ובפרט במצות

הרבים הנהנים ממנו ישאר בחיים, וכנאמר (משלי כא) רודף צדקה וחסד ימצא חיים צדקה וכבוד, אמנם יש עוד דבר הגורם אריכות ימים, הוא 'התורה', כנאמר (משלי ג, טז) אורך ימים בימינה וגו', ונאמר (דברים ל, כ) כי היא חייד ואורך ימייך וגו', והרבה פסוקים כיוצא בזה, שע"י התורה נחלש כח היצר והחטא המביא את המות, וממילא יאריך ימים.

מהר"ם שיק, מצורע

עבור כל פסיעה שהולך עבור חבירו הוא חוסך אלף פסיעות עבור עצמו

וְנָתַן לְךָ רַחֲמִים וְרַחֲמֵךָ וְהָרַךְ בְּךָ (יג, יח). הרה"ק ר' שלומ'קה מזוועהיל זצוק"ל אמר שעבור כל פסיעה שאדם הולך עבור חבירו הוא חוסך אלף פסיעות עבור עצמו.

הנה"צ ר' גמליאל רבינוביץ שליט"א, טיב הקהילה, קרח, תשע"ה

עובדות וסיפורי צדיקים

אנשים שכל מעייניהם בכספם, וכל הנאתם היא לפתוח את הקופה ולשבת לספור, עתה מצא הזדמנות כיצד להתפטר אחת ולתמיד מנתינת צדקה.

הוא נחפז אל השפאלער זיידע, סיפר לו מה שראה, על העני המתנהג כעשיר, והוסיף: במצב כזה, שהעניים מבוזים את כספם למותרות, אינני יכול להמשיך ולתת צדקה.

ענה לו הרה"ק משפאלי: בוא ואספר לך מה עשו בשמים בשעה זו, בבית דין של מעלה מתבוננים עכשיו בטענותיך, על העני, באיזו זכות ובאיזה יושר רוצה העני להידמות אלי, ושולחים מלאכים למטה שיבדקו הצדק עם מי, והנה רואים הם שיש 'היפוך יוצרות', שהעני מחפש להידמות לעשיר ולהיות בעל אמצעים, והעשיר, שאינו נותן צדקה, מחפש להידמות אל העניים שאין ביכולתם לתת צדקה.

המלאכים שבים למעלה ומספרים את שראו, ולאחר שדנים בשמים באים למסקנה, שכנראה העשיר יודע היטב איך עני צריך להתנהג, והעני יודע היטב איך עשיר צריך להתנהג, וממילא מוטב להחליף ביניהם, ומעתה העשיר יהיה עני, והעני יהיה עשיר, וסיים השפאלער זיידע בשאלה אל העשיר, האם גם אתה היית מצפה לפסק כזה, כמובן, העשיר ענה מיד שהוא רוצה להישאר במעמדו, והבטיח להיטיב את דרכו.

שרפי קודש [אמרי חיים] עמוד כד

אני הרי ממילא נושא חבילות, מה איכפת לי לקחת עוד חבילה

וְנָתַן לְךָ רַחֲמִים וְרַחֲמֵךָ (יג, יח). אספרה לאחי קצת מדרכי החסד של אאמו"ר הרה"ח ר' ברוך טעסלער ז"ל, שנסתלק ביום כ"ה אב שחל בפרשה זו, שמדובר בה על עניני צדקה וחסד.

סיפר הרה"ח ר' משה שטיינמעץ הי"ו:

היה זה בימי בחרותי, בראש חודש אלול תש"ל, כאשר נסעתי ללמוד בישיבה ביוניאן סיטי, ביקשתי מר' ברוך שהיה נוסע בכל יום לעסוק בבניה של המתבתא שיקח אותי עמו בנסיעתו מווייליאמסבורג ליוניאן סיטי, והוא אכן נעתר לבקשתי. בנסיעה זו היה ר' ברוך רגיל בכל יום לקחת עמו מווייליאמסבורג אוכל עבור בחורי הישיבה שלמדו במתיבתא ביוניאן סיטי, ובאותו היום לקח עמו גם קופסה עם בקבוקי חלב עבור הבחורים. ולא יכלו לנסוע באותו יום ברכב שלו, ור' ברוך לא איבד עשתונות והלכנו אל תחנת הרכבת (בא"י) כשאני לוקח את החבילות שלי ור' ברוך אף הוא נושא אלומותיו את הקופסה של בקבוקי החלב הכבדים. ובהיות שהיתה כבידה קשר בו חבל והרים הקופסה על כתיפו ובכתף ישאו, כאשר הבחין ר' ברוך שאני נוטל עמי את החבילות שלי ביקש ממני שאניח את חבילותיי על ארגו החלב שהוא נושא בידו, כאשר בפיו נימוק 'פשוט' עד מאוד: 'אני הרי ממילא נושא חבילות, מה איכפת לי לקחת עוד חבילה'.

הצדקה, דכתיב (ישעי' נה, יג) בצדקה תכונני. וגמר אומר מאחיק האביון, פירוש מסיבת אחיק האביון הידוע, שיעריך אדם בדעתו שהמעשה הוא לתכלית דבר זה של 'משיח ה' שמו חיים'.
אור החיים הק'

משיח ה' שמו חיים

הרה"ק רבי פנחס מקאריץ חשק שידפיסו את הספה"ק אור החיים, פעם אחת הביא מדפיס בשם 'אשר' מרוסיה אליו את החומשים עם ה'אור החיים', ושמח בהם, ותיכף בפתחו את הספר בפרשת ראה על הפסוק (טז, י) כי

יהיה בך אביון, ראה שהשמיט בסיום הפירוש (את התיבות 'משיח ה' שמו חיים', ושאל את המדפיס: מדוע השמטת תיבות אלו, ענה המדפיס: ידעתי שעל עצמו כיוון, ועל כן השמטתים.

פתח לו הרה"ק תיכף ומיד בפרשת סוטה על הפסוק (במדבר ה, כב) ואמרה האשה אמן אמן, מביא האוה"ח דברי חז"ל: 'בין מאיש זה בין מאחר', וטעה והדפיס שם 'בין מאיש זה בין מאשר' ויאמר לו הרה"ק 'ראה חותמך'.

אמרי פנחס, חלק ב, ליקוטים, שער התורה, אות יד, עמוד נט, מופיע שם גם צילום מדפוס הב' אור החיים הק' הנ"ל

עובדות וסיפורי צדיקים

רודף צדקה וחסד

וְנִתַּן לְךָ רַחֲמִים וְרַחֲמֵךָ (יג, יח). ואם בחסד עלי דרכים עסקינו, נביא כאן עוד מעשה מופלא ששמענו מפי בעל המעשה, פעם אחת כשהיה אאמו"ר הרה"ח ר' ברוך טעסלער ז"ל, ביוניאן סיטי ביקש ממנו אחד הנוכחים שם שיצרף אותו בנסיעתו מיוניאן סיטי לוויליאמסבורג. אמר לו בחפץ לב, ולמעשה כאשר יצא אבי לדרך בעת הנסיעה פרח הדבר מזכרונו, ורק כשהגיע לוויליאמסבורג נזכר מהבקשה, וללא מחשבות רבות סב על עקבותיו וחזר ליוניאן סיטי במיוחד במטרה לקחת את אותו יהודי.

הברכה הגדולה ביותר לזכות לעשות צדקה וחסד

וְנִתַּן לְךָ רַחֲמִים וְרַחֲמֵךָ (יג, יח). אאמו"ר הרה"ח ר' ברוך טעסלער ז"ל כה היה דבוק בעמוד החסד, עד שראה בכך תנאי ראשון לשלמות האדם, וכשביקש ממנו פעם אחי ר' מרדכי בערב יום הכיפורים 'ברכני גם אני אבי', היתה ברכתו: 'שתזכה לעזור ליהודים אחרים', זו היתה אצלו הברכה הגדולה ביותר, וכמו שהתבטא ואמר 'די אייבערשטער האט ליב ווען מ'קוקט זיך אום אויף זיינע קינדער' [הקב"ה אוהב כשעוזרים לבנים שלו].

אף כשחיפש שידוכין לבניו חיפש רק אחר בני משפחה העוסקים בצדקה וחסד. וכמו שאמר אליעזר עבד אברהם 'והיה הנערה אשר אמר אליה הטי נא כדך ואשתה ואמרה שתה וגם גמליך אשקה אותה הוכחת לעבדך ליצחק', ופירש רש"י: 'ראויה היא לו שתהא גומלת חסדים וכדאי ליכנס בביתו של אברהם'.

עד היכן הגיעו הדברים, שפעם הציעו לו שידוך לאחד מבניו עם אחד מקורבים אצל רבינו ה'שפע חיים' זי"ע, וגם רבינו שידל אותו להצעה, ובכל זאת סירב, ואמר לרבינו שאינו רואה מעשי חסד בבית זה. ואכן רבינו לא דיבר עמו מזה יותר, כנראה שהסכים עמו. [אגב יצויין, שכאשר שאל אותו פעם אחד מבניו מי היה אותו אדם שהציעו לו, סירב אבי לענות בשום פנים ואופן, מחמת זהירותו והקפדתו על טהרת לשונו].

ברוך משלם

מעשה שהיה פעם אחת, כאשר יהודי אחד שאשתו היתה מאושפזת בבית החולים מאונט סיני ניגש אל אבי ושאל אותו: האם יודע אתה כיצד מגיעים לבית החולים מאונט סיני, יהודי זה התכוון לשאול אם הוא יודע על אדם הנוסע ממילא לשם שיוכל לקחת אותו, או שאר דרכי נסיעה, אולם אבי הוציא מכיסו כסף למעקסי הלוך וחזור ונתן לו באומרו: בזה תגיע למצוא חפצך לחיים ולשמחה ולשלום הלוך וחזור.

כי הלבשיני בגדי ישע מעיל צדקה

שוב היה מעשה שהעניק לעני קשי יום במתנה את מעילו החדש שעשו לו במיוחד נגד הקור החזק, ואף שמידת המעיל היתה מידה אחת קטנה יותר מגופו של העני, נשא אבי תפילה ואמר, רבנו של עולם, עשה שיעלה עליו, ונתקבלה תפילתו ואכן עלה עליו.

ברוך הטוב והמטיב

בשנמסע לארץ ישראל היה משאיר את בגדיו באכסניה שהיה נמצא שמה, כמתנה לבעל האכסניא, בלי אומר ודברים שמשאיר את זה במיוחד.

וְנָתַן לָךְ רַחֲמִים וְרַחֲמָךְ (יג, יח). ומעשה שהיה כך היה, לאכסניא של **החפץ חיים** נכנס אורח נכבד, ויבקש את בעה"ב להכירו לפני החפץ חיים, ואם באפשרי להרשות לשאול אותו שאלה למשך רגעים, בעה"ב נאות לבקשת הנכבד שהיה מכירו מכבד, והושיבו על יד השולחן שעליו סעד החפץ חיים זצ"ל, והבטיח להציגו לפניו תיכף אחרי ברכת המזון, למען ישאלנו שאלתו. בינתיים התחיל החפץ חיים לאמר את הקאפיטל '**מוזמור לדוד ה' רועי**', כדרכו בקודש בעת האכילה, וכשסיים את הפסוק האחרון '**אך טוב וחסד ירדפוני כל ימי חיי**', פנה בדברים אל האורח הלז, שהחפץ חיים לא ראהו ולא הכירו מעודו, ואמר לו החפץ חיים: פליאה עצומה היא על דוד מלך ישראל, איך זה הוא אומר שטוב וחסד ירדפוהו, איך זה אפשר ששני הדברים הטובים הללו יעשו ל'רודפים' לבן אדם, הלא רוצחים וחומסים המה הם הרודפים, אבל טוב וחסד, אתמהה.

אלא שמע מינה שלפעמים מזדמן שנדמה לו לבן אדם, שעסקו בחסד ונעשה לו כרודף, מפסיד מזה במסחרו ועוד ענינים כאלה, והיצר מפתהו להזניח את המלאכה של טוב וחסד, מה יש לו לבן אדם לעשות אז, וכאן מיעצהו דוד המלך ע"ה לאמר לו, שמע בני אפילו אם לפי דעתך הטוב והחסד המה רודפים אותך, בכל זאת אל תזניחם, אלא התפלל **שאך טוב וחסד ירדפוני כל ימי חיי**, ולא יאונה לצדיק העוסק בהם כל און, ורק יקוים בו **ושבתי בבית ה' לאורך ימים**. כי האמת היא, שעל כל אדם נגזר לסבול רדיפות, ממילא לפיכך מוטב כבר שהרדיפות תבאנה בגלל עשות חסד, וזהו פשוטו של מקרא זה, כי מבקשים מהקב"ה שאך טוב וחסד ירדפונו כל ימי חיינו. ומכיון שסיים החפץ חיים זצ"ל ביאורו על הפסוק, קם האורח הזה מעל השולחן, ופנה אל בעה"ב לקבל ממנו ברכת הפרדה.

בעל הבית תמה על זה, מה זה מדוע הוא ממחר ללכת בעת שעדיין לא שאל את פי החפץ חיים מה שהיה בדעתו לשאול, אבל הלה ענה בבת צחוק על שפתיו, כי החפץ חיים נדרש ללא שאלו, וטרם שאל כבר ענה לו על שאלתו, ובמלים אחרות פרש האורח שיחתו, הוא השואל מתעסק זה כמה שנים בעירו בהחזקת ת"ת וגמ"ח, אשר בעצמו יסד וטפח, רוב היום הוא שקוע בעבודת שני העמודים הללו, עד אשר רעייתו התחילה להתרעם עליו, על אשר מזניח את עסקיו הפרטים, ונכסיו מתדלדלים, ודרשה ממנו במפגיע למסור הנהלת המוסדות לידי נכבד אחר מקהלתם, וסירב הבעל לקיים דרישתה, והוחלט בין הזוג לשאול חוות דעת החפץ חיים זצ"ל, אם ימשיך את עבודת הכלל הלאה, או שימסור הנהלת המוסדות בידי אחר, והוא יתמסר ביותר לבית מסחרו הפרטי, ואחרי דבריו לא ישנו.

חפץ חיים עה"ת, בהערה מעשי למלך; החפץ חיים חייו ופעלו

שם עולם אתן להם

לזכר ולעילוי נשמת אאמו"ר עטרת ראשי ותפארתו,
 איש מורם מעם, איש ירא ה' במצותיו חפץ מאד,
 איש חסיד ירא אלקים, איש אשר רוח בו,
 איש חי ורב פעלים, איש טעם יושב אוהלים,
 הרבני החסיד המרומם
 מוה"ר ר' ברוך בן הרה"ח מוה"ר ר' שלמה ז"ל
 נלב"ע שבת קודש פרשת ראה כ"ה מנחם אב תש"פ לפ"ק
 •
 ולע"נ אמי מורתי האשה החשובה רודפת צדקה וחסד
 מרת שרה ע"ה בת הרה"ח מוה"ר משה יוסף הי"ד
 נלב"ע ביום ט"ו בטבת תש"מ לפ"ק